

Zamyšlení nad sexualitou ve stáří

Mezi mýty o stáří, v daném kontextu chápaném jako věk v důchodu, patří jeho asexuálnost. Mladý muž může zobrazovat a sdělovat své sexuální pocity nebo citový stav na veřejnosti aniž by byl nazván oplzlým dědkem. Jak je to vlastně se sexualitou ve stáří?

Ke klasicky chápané mužnosti dopomohla i nová pilulka při poruše erekce, která byla na trh uvedena roku 1998. Díky vedlejším účinkům s nedoporučenými lékovými kombinacemi (nitráty) se ocitlo stárnutí muže v nových projevech dysfunkcí. Pozornost se soustředila k nově chápaným rizikům. Mužskost a mužská sexualita v pozdějším věku se víc medicinalizovala. Dohled, ve vztahu k sexuálním funkcím, je víc soustředěn na zdraví, především na fyzické. Takže k dispozici pro stárnoucího muže k léčbě erektilní dysfunkce je na lékařský předpis Viagra (sildenafil citrate). Jenže sexuální projev sám o sobě je mnohem více než jen pouhý fyzický akt soulože a u starších lidí: „zahrnuje lásku, teplo, láskyplné pocity a společný prožitek, ve kterém šedé vlasy, vrásky a jiné projevy stáří jsou zcela podřadné“ (Eliopoulos, 1980).

Problémem jsou i vlastní představy o sexualitě ve stáří. John Snowdon – psychiatr, nemocnice „Prince of Wales Hospital“ Sydney, 1983: „Starší generace byla vychovávána v represivním období. Ve společenských kruzích byl sex považován za tabu. Lidé byli vychováni tak, že sex měl pouze jeden účel, a to přivádět na svět děti, a proto bylo samozřejmě zcela nepřijatelné, aby dámy v neproduktivním věku podléhaly sexuálnímu žádostem a starší muži aby podléhali těmto hříšným svodům!“

Tyto představy jsou podporovány mýty o realitě sexuality pozdního věku, týká se to i ústavní péče. Jsou to především tyto mýty:

- Sex je jen pro mladé
- Nastává zhoršení v kvalitě sexuálních styků
- Starší občané v ústavní péči by měli být rozděleni podle pohlaví
- Sexuální aktivita není významná a nezáleží na ní
- Zajímat se o sex je nevhodné, zejména v ústavním prostředí (připomeňme si lázně, věkovou skladbu klientely a trávení volného času)

Nebezpečné vlivy kolem nás

Negativní společenské názory měly hluboký vliv na určování společenských postojů k sexu. U sexuality starších lidí zjišťujeme ještě větší ovlivnění negativními stereotypy. Na nich se podílí i nesouhlasný postoj u lidí kolem nás. Včetně stanovisek rodinných příslušníků či ošetřujícího personálu, který pracuje se staršími lidmi. Navíc starší generace vidí sebe v negativním světle, přijímá „mýty“, kterým se přizpůsobuje. Je nutné vzdělávání a osvěta na tomto poli.

Porušování uznání sexuální identity starších osob v ústavní péči a bagatelizace v postojích rodinných příslušníků

- Zájem starých osob o šaty, kosmetiku nebo účesy je pokládán za nedůležitý
- Muži a ženy v ústavech jsou oblékáni do stejných, zcela asexuálních oděvů, či oděvu ani v domácím prostředí není věnována pozornost
- Při oblékání starších osob se zapomíná na zapínání zdrhovadel, knoflíků apod.
- Starší osoby jsou vystavovány svlečené během vyšetřování nebo pečovatelské činnosti.
- Personál žertuje, když se starší osoby o sebe zajímají a flirtují spolu, či rodinní příslušníci podceňují nově navázané vztahy

Realita sexuality staršího věku: Senioři zůstávají sexuálně aktivní

Informace vyplývá z americké studie, která proběhla 2005–2006, s náhodně vybraným vzorkem 3 005 osob od 57–85 let (uveřejněné N. Engl. J. Med, 2007), s chápanými pozitivy: Starší lidé si cení sexualitu jako důležitou součást života, spojenou s cvičením, radostí, psychologickými výhodami – být milován a starat se. Podobně vyznívá švédská studie s účastí 1 500 Švédů s dodanými čísly v roce 2000. V našich podmínkách se sexualitě ve stáří věnuje v poslední době několik bakalářských prací, byť se vzorkem do 10 účastníků, ale se stejným výsledkem.

Je třeba říci, kdo byl sexuálně aktivní v mladším věku, tak pokud mu tuto činnost okolnosti a zdravotní stav dovolí, zůstane aktivní do pozdního stáří. Nezapomeňme činnost spojenou s „být milován a starat se“!

Tamara Tošnerová

MUDr. Tamara Tošnerová

Ambulance pro poruchy paměti FNKV a ÚO, 3. LF UK
Šrobárova 50, 100 34 Praha 10
tosner@fnkv.cz

